

„antyczna uczta” przygotowana przez studentów Koła Amatorów Antyku. Dania były serwowane przez osoby w szatach z epoki. I były to potrawy uważane na bazie m.in. grochu, soczewicy oraz z wykorzystaniem mięs. Uczestnicy konferencji mogli posmakować potraw, które przygotowano na podstawie zachowanych prze-

pisów antycznych, w tym także tych ujętych w specjalnie wydanej broszurze, zatytułowanej *Z antycznej kultury... Kulinarne receptury (na podstawie źródeł wygotował Maciej Kokoszko)*.

Ireneusz Łuć
Lublin

Sprawozdanie z konferencji „Powstanie styczniowe 1863 r. i carskie więzienia w Królestwie Polskim”, Lublin, 8 maja 2013 r.

8 maja 2013 r. w okazałej Sali Obrad Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyła się konferencja naukowa z udziałem zagranicznych gości na temat „Powstanie styczniowe 1863 r. i carskie więzienia w Królestwie Polskim” pod honorowym patronatem gen. Jacka Włodarskiego – dyrektora generalnego Służby Więziennej. Jej organizatorami byli: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie oraz Instytut Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS). Przedsięwzięcie wsparł Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa Okręgu Lubelskiego. Na konferencję przybyli: gospodarz obiektu, dziekan Wydziału Humanistycznego prof. dr hab. Robert Litwiński, dyrektor Instytutu Historii dr hab. Dariusz Słapek, gen. dr Jacek Pomiankiewicz – dyrektor generalny Służby Więziennej w latach 2006–2009, zastępca dyrektora okręgowego Służby Więziennej w Lublinie płk Jerzy Kopeć, referenci, dyrektorzy aresztów śledczych i zakładów karnych okręgu lubelskiego oraz przewodniczący kół terenowych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa Okręgu Lubelskiego. Konferencja cieszyła się srogiem bardzo dużym zainteresowaniem ze strony studentów.

Z inicjatywą zorganizowania konferencji upamiętniającej 150. rocznicę wybuchu powstania styczniowego wyszło na początku tego roku kierownictwo Służby Więziennej Okręgu Lubelskiego. Projekt spotkał się z przychylnością zarówno dyrektora Instytutu Historii

UMCS, jak i w dalszej kolejności dziekana Wydziału Humanistycznego prof. dr hab. Roberta Litwińskiego, którego zainteresowania badawcze dotyczą między innymi historii służb mundurowych. Założeniem konferencji było zarówno upamiętnienie narodowego zrywu sprzed 150 lat, jak i uzyskanie odpowiedzi na pytanie, jaką faktycznie rolę w represjach wobec powstańców styczniowych i osób udzielających pomocy powstaniu odegrały więzienia w Królestwie Polskim. Choć w owym czasie zdecydowaną większość kadry więziennej, łącznie z naczelnikami, stanowili Polacy, to trudno wspomniane więzienia nazwać polskimi w aspekcie zadań przez nie wykonywanych na rzecz bezpieczeństwa carskiego panowania. W więzieniach tych przecież przetrzymywano schwytych powstańców, których następnie sądzono i wykonano na nich kilkadziesiąt wyroków śmierci. Pozostałych skierowano na zesłanie. Najsurowsze więzienia mieściły się w Cytadeli Warszawskiej i Twierdzy Zamość. Wśród typowych obiektów o charakterze penitencjarnym, które odegrały istotną rolę w systemie carskiej represji wobec powstańców styczniowych, warto wymienić chociażby więzienie na Zamku Lubelskim, w Sieradzu i w Piotrkowie. Temat ten nie był dotychczas dokładnie zbadany, a więc z powodzeniem stanowił płaszczyznę do prezentacji nowych ustaleń opartych na naukowej kwerendzie badawczej. By nie zawęzić merytorycznego przesłania konferencji, rozszerzono jej formułę o tematy pokrewne, między innymi dotyczące przepisów prawa karnego obowiązującego w Królestwie Polskim w okresie po-

wstania styczniowego oraz tematy omawiające funkcjonowanie systemu penitencjarnego na ziemiach polskich.

Konferencję 8 maja 2013 r. otworzył Dziekan Wydziału Humanistycznego prof. dr hab. Robert Litwiński. W swoim wystąpieniu przypomniał zebranym, że jest to już kolejny projekt realizowany we współpracy ze Służbą Więzienną okręgu lubelskiego, którą postrzega jako bardzo solidnego partnera i w której szeregach z satysfakcją odnajduje absolwentów uczelni po studiach doktoranckich, także obecnych na sali obrad (dr Jacek Pomiankiewicz i dr Ryszard Maleszyk). Istotnie, konferencja była owocem utrwalonej już od lat i wciąż kultywowanej współpracy naukowej pomiędzy wymienionymi instytucjami. Ostatni projekt sfinalizowano w czerwcu 2007 r., a jego plonem było wydanie bardzo wartościowej publikacji *Z dziejów więzienia w Lublinie* pod redakcją nieżyjącego już prof. dr hab. Tadeusza Radzika.

W momencie projektowania nikt nie spodziewał się, że zaproponowana tematyka spotka się z tak ogromnym zainteresowaniem ze strony kadry naukowej reprezentowanej z ramienia Instytutu Historii UMCS, Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Archiwum Państwowego w Siedlcach, Instytutu Pamięci Narodowej Oddział Lublin Delegatura w Radomiu. Bardzo interesująco zaprezentowała się Służba Więzienna, której przedstawicielom zarówno w dyskusjach, jak i w przerwach gratulowano potencjału naukowego. W konferencji udział wzięli także goście zagraniczni, dzięki którym uczestnicy mogli zapoznać się z niezwykle interesującym stanowiskiem w poruszanych zagadnieniach, po stronie naukowców rosyjskich. Program konferencji prowadzonej przez dr. hab. Dariusza Słapka i dr. Ryszarda Maleszyka przedstawiał się następująco:

– dr Sebastian Piątkowski (Instytut Pamięci Narodowej Oddział Lublin Delegatura w Radomiu), „System penitencjarny Królestwa Polskiego w okresie międzypowstaniowym (1831–1863). Organizacja i funkcjonowanie miejsc odosobnienia oraz warunki życia osadzonych”

– prof. dr Andriej Minakow (Muzeum Krajoznawcze w Orle), „Российская тюремная система и польские ссыльные во второй половине XIX в.”

– prof. dr Malika Arsanukajewa (Rosyjska Akademia Prawa w Moskwie), „Тюремное заключение как вид лишения свободы горцев Северного Кавказа в XIX – начале XX века”

– płk dr Jerzy Czołgoszewski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), „Zsyłka więźniów Królestwa Polskiego na Syberię w latach 1843–1864”

– ppor. mgr Krzysztof Bondas (Areszt Śledczy we Wrocławiu), „Z dziejów wojskowych powstania styczniowego”

– dr Jacek Legieć (Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach), „Więzienie w Kielcach w czasie powstania styczniowego”

– mjr dr Grzegorz Leśniewicz (zastępca dyrektora Zakładu Karnego w Garbalinie), „Powstańcy styczniowi w więzieniu w Łęczycy”

– por. mgr Zbigniew Mackiewicz (Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu), „Miasto Kalisz i jego więzienie w powstaniu styczniowym”

– mgr Sylwia Górka (Zakład Karny w Czarnym), „Kodyfikacja kary pozbawienia wolności a więziennictwo na ziemiach Królestwa Polskiego”

– por. mgr Paulina Ryś-Gonera (Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kulach), „Kodeks Karzący Królestwa Polskiego a uregulowania współczesne – analiza porównawcza problemu”

– dr Artur Górak (Instytut Historii UMCS), „System administrowania więzieniami w Królestwie Polskim w latach 1867–1915”

– mgr Artur Rogalski (Archiwum Państwowe w Siedlcach), „Siedleckie więzienie w XIX w. Szkice z dziejów”

– dr Mariusz Kulik (Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk), „Wymiar sprawiedliwości Warszawskiego Okręgu Wojskowego armii rosyjskiej na przełomie XIX i XX wieku”

– dr Mariusz Ausz (Instytut Historii UMCS), „Echa powstania styczniowego w świetle korespondencji pijara ks. Adama Słotwińskiego”

– dr Krzysztof Latawiec (Instytut Historii UMCS), „Naczelnicy więzień w Królestwie Polskim po powstaniu styczniowym. Charakterystyka grupy”

– ppor. mgr Grzegorz Urbański (Zakład Karny w Zamościu), „Twierdza Zamość i więzienie w Janowie Lubelskim w okresie powstania styczniowego”

– mjr dr Ryszard Maleszyk „Carskie więzienie na Zamku Lubelskim w systemie represji wobec powstańców styczniowych”.

W ocenie uczestników organizacja konferencji była wysoce profesjonalna. Najważniejsza jednak jest w tej materii była ocena studentów, którym bardzo spodobała się także elegancja, piękno munduru i możliwość rozwoju intelektualnego, jakie stwarza Służba Więzienna swoim funkcjonariuszom i pracownikom. Organizatorzy czynią starania, by dorobek naukowy konferencji został opublikowany w specjalnym wydawnictwie, którego recenzję zgodził się wykonać prof. dr hab. Wiesław Śladkowski – wybitny znawca spraw związanych z po-

wstaniem styczniowym. Organizatorzy pragną wyrazić przekonanie, że konferencja i przyszła publikacja będzie niezapomnianą satysfakcją dla jej uczestników oraz przyniesie wymierny wkład w poszerzenie wiedzy historycznej o funkcjonowaniu więzień w Królestwie Polskim.

Ze strony Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie konferencję opracował mjr w stanie spoczynku dr Ryszard Maleszyk we współpracy ze specjalistami z Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie – por. Mirosławem Radlińskim oraz mjr. Jackiem Zwierzchowskim. Z ramienia Instytutu Historii, nieocenioną i konstruktywną współpracę zaprezentowali dr hab. Mariusz Korzeniowski oraz dr Krzysztof Latawiec. Dzięki ich pracy przedsięwzięcie przygotowano niemalże w ekspresowym tempie i bez uszczerbku dla jego jakości.

Ryszard Maleszyk
Krasnystaw

„Edukacja w miejscach pamięci w Polsce. Tendencje i kierunki rozwoju”.

Konferencja naukowa zorganizowana przez Państwowe Muzeum na Majdanku i Instytut Historii UMCS, Lublin, 11 października 2012 r.

Muzea posiadają istotny potencjał pomocny w kształtowaniu i pielęgnowaniu tożsamości społeczeństwa. Tożsamość, jak wiadomo, ma charakter heterogeniczny. Możemy bowiem mówić np. o tożsamości narodowej, historycznej, językowej, religijnej, regionalnej, o tożsamości związanej z życiem zawodowym, z plecią lub z politycznym zaangażowaniem. Więzy wewnątrz różnych grup społecznych mogą opierać się na odmiennych wartościach, takich jak: język, pamięć i wrażliwość społeczna, sztuka, literatura, obyczaje, obrzędy czy choćby kooperacja lub zamieszkiwanie na określonym terytorium. Muzea są przestrzenią zdolną pomieścić w sobie wszystkie te komponenty. Są również naturalną i przyjazną sferą komunikacji, porozumienia oraz integracji społecznej. Z tego względu uznawane są za ważne pod-

mioty, stymulujące aktywną partycypację ludzi w szeroko pojętej kulturze. Od lat dziewięćdziesiątych XX w. mówi się nawet o „zwrocie edukacyjnym” w muzeach, opierającym się na tworzeniu warunków do aktywnego obcowania zwiedzających z historią oraz twórczym odczytywaniu, interpretowaniu i internalizacji znaczeń ukrytych w obiektach muzealnych. Postuluje się nawet przekształcenie niektórych placówek muzealnych w „parki edukacyjne”. Niektóre muzea korzystają z wzorców adaptowanych z Zachodu. Inne wypracowały własne koncepcje i strategie edukacyjne odpowiadające na wyzwania teraźniejszości i przyszłości. Mają one różną wartość. Instytucją wiodącą w tym zakresie jest niewątpliwie Państwowe Muzeum na Majdanku, mogące się poszczycić wieloma własnymi rozwiązaniami dydaktycz-